

«НАКАЗУЮ СТОЯТИ НА СМЕРТЬ»

Оборонятися, звичайно, можна. Можна навіть протистояти цілому батальйону чи полку. У разі, якщо є чим. А то - лише одні гвинтівки. У лейтенанта, правда, окрім пістолета на озброєнні був ще й автомат з двома запасними дисками. Із таким беззрядом хіба що горобців лякати, а не озброєного до зубів фашиста.

Проте наказ є наказ. Мовчи і виконуй. Місце для засідки хлопці віднайшли прекрасне - з усіх трьох боків проглядалося поле. Попереду рівнина. А у них - вирита траншея. До того ж, високі дерева створювали додаткову загрозу. Усе це спочатку сприяло, коли наступного ранку до ліска наблизилися розвідувальний загін. Взвод гітлерівців не став, як кажуть, іти напролом. Відійшов після перших залпів у тил і до самісінького вечора не давав про себе знати.

- Напевно, готуються вранці вдарити! - намагався передбачити командир. - А там, дивись, до ранку і свої вже підоспіють.

Якби ж то. Під вечір здала поле зарясніло фашистами. Здалося, що не менше батальйона суне на бідолашний десяток червоноармійців. А на додачу поміж наступаючих ще й три танки. Раз вистрелили, другий - снаряди то спереду траншеї, то ззаду почали вибухати. В такій ситуації навіть голови не піднімеш. Не те, що «стояти на смерть».

Ось тоді молодий лейтенантик, реально оцінивши ситуацію, всупереч непохитному наказу скомандував по-своєму: «Хлопці, відхо-

димо швидко в ліс, бо всім нам тут хана буде».

Відійшли. Залишилися усі живими. Ворога підоспіли основні частини знову відкинули до Дубна. Ніби усе сталося так, як велить обстановка та совість. З мінімальними втратами. Із відновленням позицій.

Проте військовий трибунал думав по-іншому. Як не оправдувався на його засіданні Бурковський, як не переконував, що вчинив правильно, тим самим врятував життя підлеглих, воєнна жорстокість була немилосердною. І в протокол так і записали: «В зв'язку з тим, що лейтенант І. Бурковський не виконав завдання командування, проявив боягузство і своєю втечею з поля бою зрадив Батьківщину, його дії заслуговують на найвищу міру покарання - розстріл.»

Наразі невідомо, чи стало рішення реальністю, чи, може, доля змілюсердилася над двадцятидворічним офіцером - документів, які б підтверджували одне чи інше, не вдалося розшукати.

Більше того. Ці дані в Центральному архіві Міністерства оборони колишнього Союзу я «відкопав» у 1989 році. Тоді, ще за горбачовських часів, ніби вже відчувався для журналістів вільний доступ до архівної інформації, але водночас ще сильною була цензура. Не встиг я переступити поріг цієї поважної установи,

як відразу відповідні особи попередили - із рішень оперативної трійки НКВС, військового трибуналу, із протоколів партійних військових зборів, із матеріалів про штрафні роти нічого не виписувати.

Та хіба накажеш творчій допитливості пропустити такі дані. Вони, скажімо, набагато більше мене цікавили, ніж сухі оперативні цифри вбитих та поранених, часто значно перебільшених на користь радянських військ. Тому в двох загальних зошитах, які я списав за 6 днів перебування у Подольську, знайшлося місце і для «заборонених» тем.

Зокрема, виписав (а перед цим не без подиву для себе знав), що оборону у Млинові з боку Луцька ніяк не могли прорвати піхотинці. Тоді командування кинуло у бій штрафну роту, яка, по суті, розчистила дорогу у поселення для роти Двинянінова - першої частини, що за офіційними даними увійшла у Млинів.

Ще більше здивування пройняло душу, коли з донесення командира полку вчитав, як у районі села Красне артилерія помилково взяла у ціль свої ж траншеї. Тоді багато молодих хлопців полягло. До речі, живі свідки цих подій, місцеві жителі, а ними уже старожили, розповідали, як в одній із хат радист скаженів від люті: «Сволочі, по своїх же стріляєте. Негаймо припиніть вогонь!».

Припинили, але пізно. Деякі кілька десятків трупів залишилися навечно на цій землі. Вніс у свої записи я також і нотатки про суд над молодим лейтенантом. При від'їзді додому відповідно до тодішніх вимог у мене попросили заповнені інформацією зошити для перевірки. Мовляв, їдьте спокійно, а зошити прийдуть поштою. Справді, довго на них чекали не довелося. Прийшли через тиждень. Відповідно зрадив, налаштувався на їх опрацювання, а коли перелистав, неприємно здивувався. Усі ті «заборонені» місця, про які мене попереджали, були або вирізані, або затушовані.

Натомість жодні ножиці, жодні плями не виріжуть того, що відбулося насправді. Відрадно, що зараз колишніх таємниць вже ніхто не приховує. І сприймає, як належить. Бо, дійсно, минулої історії не зміниш, не приховаєш.

Був трибунал - значить, був. Наказували, інколи і безглуздо, «стояти на смерть» - значить, наказували. Більше того, окремі з фронтовиків вважають, що ці доволі жорстокі рішення вирішили результат багатьох битв і загалом війни. Інші стверджують протилежне. Мовляв, не було б жорстокості - не було б мільйонів втрат. Де шукати нині тут істину? Мабуть, як і завжди, - посередині.

Євген ЦИМБАЛЮК.